

GOVOR V SVEČAH

4.2.2024 – Andrej Mohar

Še ne dolgo tega smo – mnogi izmed vas so bili ja prisotni – postavili spominsko tablo vsem ostalim žrtvam nacizma iz občine Bistrica v Rožu, ter se spomnili tudi dveh sotrudnikov, brez katerih novega spomenika ne bi bilo, ki pa sta dejansko sopripravljala tla, da je to novo spominsko oneležje zdaj končno tudi nameščeno: Iz dobrega razloga dovolite, da ju še enkrat imenujem, vas prosim, da to obležimo tudi z imenovanju sledečim kratkim molkom: To sta Walter Mischkulnig, umetnik, ki odgovarja za skulpturo ob spominskem obeležju, in dolgoletna predsednica Slovenskega prosvetnega društva Kočna iz Sveč, občinska odbornica, naša odnornica Tatjana Feinig, ki je bila tudi sicer stalni gost na naši prireditvi, in stalnagovornica-budnica domačinov in nas vseh, da moramo kljubovati vsem začetkom, ob tem pa imeti v mislih tudi vedno prizadevanje za pravi odnos do zgodovine, česar ja niso samo njej nekateri tudi vehementno odrekli.

Ker je nedavna smrt še tretje osebnosti iz naše protinacistične in protifašistične družine prizadela domačina, ki je živel v Podjuni, pa prosim, da vključimo v molk spomina tudi dolgoletnega predsednika Zveze koroških pregnancev Jožeta Partla. Ohranili jih bomo v hvbalžnem spominu.

TRENUTKI MOLKA

Kot prav tudi na vsakoletnih svečanostih tu v Svečah poudarjamo, je vsa antifašistična javnost danes soočena z novimi izzivi, in se mora v svojem delovanju proti tem tendencam tudi znajti. Zato smo predvsem v tem predelu naše dežele začeli s tovariši in tovarišicami na Gorenjskem tesneje sodelovati in predvsem razpravljati o potrebnih skupnih načrtih in strategijah. Pri čemer je tudi današnjemu slavnostnemu govorniku, Ob tem nam je bilo jasno, da to sodelovanje razširjamo tudi na vso Slovenijo in seveda tudi na Tržaško in Goriško. Deloma smo si delili odgovornosti, deloma hodili tudi skupno. Na rezultat teh prizadevanj zadnjih let smo lahko ponosni.

Seveda sem tudi ob pisanju tega teksta sem razmišljal o potrebnem regionalnem sodelovanju proti fašističnim tendencam v vseh naših treh državah. Morda se je v Sloveniji v zadnjem času malo kaj izboljšalo, pa vendar zbujajo razna „mnenja“ tudi nekaterih političnih veljakov recimo v pismih bralcev in socialnih omrežjih resno skrb. V Avstriji doživljamo absurd, da se je pri državnozborskih volitvah letos treba celo spoprijeti z možnostjo, da Kicklova ekipa osvoji večino, in bo mož ekstremnih pozicij npr. proti priseljencem, azilantom, itd novi premier, ali kot mi pravimo: kancler. No, pač isto, kar je v Italiji praksa. Kar pa ima, tu in tam, druge manjše razloge, čeprav v zadnji konsekvenci iste.

Bistvo vsega nezadovoljstva in negotovosti mnogih ljudi je zgrešena ali zavestno povzročena socialna beda. Temu izzivu se politika izmika, zagotovitev prave socialne varnosti ji je deveta briga. Tako kot vse pravice, ki bi jih morale uživati posamezne skupine ljudi. Gre za enakopravnost žena, gre za pravico do dela, do izobrazbe, do pravice do bivanjskega prostora po stroškovno znosni ceni. Tu se vsa leta v našem trikotniku držav, pa tudi širom Evrope ni nič bistvenega spremenilo. Etabilirane stranke se delajo nemočne, v resnici so nesposobne, nevoljne ali pa podvržene drugim pritiskom, interesom... Posledično tudi dejansko postajajo nemočne, navzven pa se čudijo, kako more biti, da je demagoška in populistična skrajna desnicana pohodu. Da na Nizozemskem grozi zdaj Wilders, v Nemčiji AfD, na Madžaskem že sedi Orban, Janšev ne le politični prijatelj, v Avstriji Kickl, v Italiji pa Melonijeva ni zaskrbljena, da nadaljuje 100 letno tradicijo fašizma v Italiji...

Preden mi je žalost še posebej močno stisnila srce, sem se spomnil neke slike, rekel bi karikature, ki prikazuje žensko s 4 rokami.

- V prvi se izkazuje kot ženska, ki se zavzema za pravice žensk (na misel mi pride enaka plača za enako delo, potrebno usklajene pogodb, prepoved prekarjatskega dela,...)

- V drugi drži dete, skoraj malo kot na cerkvenih risbica. Pa nič zato. Tudi družine so navezane na ustrezno socialno zakonodajo.

- Nič čudno, da s tretjo roko prikazuje še knjigo, kar je mogoče razlagati samo s tem, da ženske seveda potrebujejo tudi pravico do izobrazbe, do višje kvalifikacije, do mest v znanosti in preučevanju, do vodstvenih mest v podjetjih, torej do deleža pri zagotavljanju napredka.

- In nato sem videl četrto roko, ki je na ramo polagala puško: torej izraz pripravljenosti za boj za te pravice....

In že sem padel v misli in se spomnil gesel Osvobodilne fronte in partizanskega gibanja: Za splošni napredek, za skupno dobrobit (ali formulirano kot v publikacijah OF: „Vodil nas je skupni interes osvoboditve in demokratične preobrazbe domovine“, ali „narodnoosvobodilni boj je bil hkrati tudi socialna in moralna revolucija.“) **PRAV TO VODILO TUDI DANES VELJA!** In je spodbudno, da ga prevzema na stotisoče ljudi: recimo na množičnih demonstracijah v Nemčiji, in k sreči, tudi že v petih avstrijskih mestih.

Zato velja: Če bomo to prepričanje, to spoznanje uspeli prenesti še v širšo realnost, bomo imeli tudi uspeh proti rastoči fašistični nevarnosti današnjih dni. In to naj bo nam vsem tudi spodbuda. Stopimo skupaj, saj smo prav našim prednikom, partizanom, tak spoštljiv spomin tudi dolžni!

Udaj pa samo še dovolite, da se poslužim besed bivšega predsednika Zveze koroških partizanov Janeza Wutteja-Luca ob odkritju prav tega spomenika v Svečah: „*Zgodovinska resnica je, da so se koroški Slovenci množično vključevali v odporiško gibanje ali ga podpirali, in to že najmanj od leta 1942 dalje ... Ohranjajmo spomin vsem domoljubom, ki so kot partizani žrtvovali svoja mlada življenja za osvoboditev izpod nacističnega jarma in počivajo na pokopališčih širom po južnem Koroškem; vsem tistim, ki so izgubili življenje v zaporih in taboriščih, kamor jih je pahnil nečloveški režim, ker so podpirali pravični boj za obstoj slovenskega naroda na Koroškem in za socialne ravice; pa tudi vsem neštetim žrtvam, ki so padle v boju proti fašizmu pri nas v Avstriji in širom po Evropi.*“